

Boekverslag Scholieren.com

## De hel door Boudewijn Büch

*Koen Rijks*

### Zakelijke gegevens

Auteur: Boudewijn Büch

Titel: De hel

Subtitel: roman

Uitgever/plaats: Atlas, 1994

Eerste druk: Hema, Amsterdam 1990

Aantal bladzijden: 121

Genre: novelle

### Keuze

Dit boek heb ik gekozen naar aanleiding van mijn boekvergelijking. In eerste instantie heb ik dit werk genomen omdat de beschrijving ervan mij erg aansprak. Deze is namelijk 'Een joodse middelbare scholier wordt in de klas getreiterd door zijn leraren.' Dit wekte mijn interesse, zeker omdat bij mij de rollen vaak zijn omgekeerd: ik, een middelbare scholier, treiter mijn docenten. Hehe.



**Win** een weekend Breda met 3 vrienden en...

ontdek de leukste studentenstad van het zuiden!

**KLIK HIER →**

**OPEN DAG 7 november a.s.**

Aangeboden door:  internationaal hoger onderwijs Breda



een weekend Breda met 3 vrienden en...  
Ontdek de leukste stad van het zuiden!  
OPEN DAG 7 november a.s.

Aangeboden door:  
NHTV Internationaal hoger onderwijs Breda

**scholieren**  
.com

## Inhoud

Ook dit boek las heel erg makkelijk. Ik had het in een avond en een ochtend uit. Ik vind dat Büch een hele fijne manier van schrijven heeft, alhoewel iedereen daar anders over zal denken. Voor mij was het in ieder geval, zeker in vergelijking met Bint, veel makkelijker om de hoofdlijn uit het verhaal te halen.

## Samenvatting

Winkler Brockhaus staat op het punt om naar de middelbare school, het gymnasium, te gaan. Twee jaar lang heeft hij de verschrikkelijke verhalen van zijn oudere broer moeten aanhoren en nu is het zijn beurt. Wat als verbazing begon was inmiddels omgeslagen tot angst. Angst om naar het Lyceum te gaan. Zijn begin op de school is al slecht. Hij wordt fietsend over het schoolplein betrappt door de conrector die hem naar de rector stuurt. Bij de rector aangekomen met zijn nieuwe vriendje Alexis krijgt hij meteen een hoop strafwerk. Door de jaren heen blijkt de ene leraar gekker dan de ander. Meneer Wreedstaart, tekenleraar en één van de oudste leraren op de school, vormt daar na jarenlang gesard te zijn door leerlingen, geen uitzondering op. Verder heb je ook de leraren Hundertwasser en Latjes, respectievelijk Duits en wiskunde, die na antisemitische uitlatingen jegens Winkler van school worden verwijderd. Meneer Staal, die gymles geeft, blijkt een sadist te zijn die kampt met ernstige trauma's uit Jappenkampen en die zijn agressie op de kinderen afreageert. Nadat de leraren Hundertwasser en Latjes van school worden gestuurd wordt Winkler op school een tijdje als een held behandeld door zijn medescholieren. De meeste leraren houden zich rustig, behalve meneer Staal. Meneer Staal nam het Winkler kwalijk dat voor de overlevenden van de concentratiekampen veel meer werd gedaan dan voor de overlevenden van de Jappenkampen. Nadat Winklers populariteit op de school tot het gemiddelde zakt, probeert hij deze weer op te krikken door een kwajongensstreek uit te halen bij de oudste leraar, docent Latijn dhr. Van der Camp. Dit geintje kost Winkler zijn carrière op deze school. Winkler gaat dan een tijdje werken als meteropnemer voor een gas-, water-, en lichtbedrijf, maar na een half jaar merkte hij ook dat hier zijn toekomst niet ligt. Via avondopleidingen maakt hij zijn gymnasium af om vervolgens Nederlands te gaan studeren. Van zijn oude klasgenoten ziet hij in het verdere loop van zijn leven niemand meer, behalve Peter en Alexis, die zijn hartsvrienden bleven. Winkler wordt uiteindelijk een succesvolle tv - persoonlijkheid. Hij komt dan ook mensen tegen die een deel van zijn succes willen claimen. Na vele jaren komt hij er achter hoe het vele leraren is vergaan. Meneer Staal zit inmiddels in een karretje omdat hij geen gevoel meer heeft in zijn benen. Hij biedt Winkler

zijn excuses aan en het blijkt dat meneer Staal uiteindelijk niet zo'n verschrikkelijke man is. De leraren Hundert-wasser en Latjes verging het nog erger. Ze kwamen nergens meer aan het werk. Hundertwasser had zijn vrouw en kinderen verloren en leefde op straat, tot hij zich op een avond hij zichzelf voor een auto gooide. Meneer Latjes was alcoholist geworden. In tegenstelling tot anderen kwam meneer Wreedstaart wel gelukkig uit de bus. Hij was gaan speculeren in huizen en had als makelaar een fortuin bij elkaar verdiend.

### **Schrijfstijl**

Naar mijn mening heeft Büch een hele fijne manier van schrijven. Ik las heel makkelijk door het boek heen. En wat voor mij ook erg belangrijk is: hij gebruikt niet teveel overbodige moeilijke woorden. Vaak begrijp ik die woorden wel, maar erger ik me eraan omdat ze volstrekt niet nodig zijn op dat moment of op die plek in de context. Wel vind ik dat Büch een beetje onvolwassen kan schrijven. Hij schrijft niet te ingewikkeld (wat ik al eerder zei), maar neigt juist een beetje naar een simpele schrijfstijl. Op die manier las ik alleen de hoofdlijnen in het verhaal. Op zich best handig als je een samenvatting moet geven in een leesverslag, maar vervelend als je een aantal pagina's verder bent en er maar de helft van blijft hangen.

### **Tijd**

In De Hel probeert Büch een tijdsbeeld te geven van het begin van de jaren zestig, waarin 'discriminatie niet leek te bestaan'. De werkelijkheid is dat er gewoon niet over werd gepraat, maar dat het onderhuids overal voelbaar was. De Gymleraar Staal karakteriseert de situatie van 15 jaar na de oorlog, toen veel mensen hun verleden nog niet verwerkt hadden en de na de oorlog geboren kinderen werden geconfronteerd met het onverwerkte verleden van hun ouders, als volgt: " De jaren vijftig en zestig zaten stampvol met hellen, maar niemand had er de sleutels van. De mensen die toen in de hel zaten, konden er niet uit; diegenen die er niet in zaten, hadden er geen toegang toe, want ook zij hadden geen sleutels." Er worden enkele tijdsprongen (flash forwards) gemaakt, met name in de tijd dat Winkler volwassen is. Het grootste deel van de tijd wordt besteed aan de gymnasiumervaringen van Winkler.

### **Plaats**

Het verhaal speelt zich af in een onbekend dorp (waar Winkler woont) en een onbekend grote stad op fietsafstand (waar het gymnasium staat). Om preciezer te zijn speelt het zich met name af in de school.

### **Verhaalfiguren**

De hoofdpersoon is de joodse jongen Winkler Brockhaus.

Winkler Brockhaus: is een jongen uit een joods gezin dat na de Tweede Wereldoorlog katholiek werd. Zijn ouders scheidde en Winkler ging naar het

Lyceum in de ('grote') stad. Zelf wist hij nauwelijks dat hij voor een deel joods was en werd hiermee pas geconfronteerd toen hij antisemitisch werd bejegend. Nadat hij van school wordt getrap, wordt hij een tijdje meter-opnemer om later, na zijn studie Nederlands, een succesvolle tv-persoonlijkheid te worden.

Laroux Brockhaus: Winklers broer die nog voordat deze naar de middelbare school ging, hem treiterde met vreselijke verhalen over de middelbare school.

Moeder Brockhaus: Winklers moeder (inderdaad). Gescheiden van Rainer Brockhaus.

Rainer Brockhaus: Winklers vader. Iemand met een opvliegend karakter. Door hem worden de twee docenten van school gestuurd, naar aanleiding van een gesprek met de conrector.

De conrector: snapte Winkler toen hij in het begin van het eerste jaar over het schoolplein fietste. Kwam later te overlijden.

De rector: is een beul (Bint!). Stuurde Winkler persoonlijk van school. Hij werd later hoogleraar in Tilburg en genoot van zijn oude dag in Kaapstad.

Meneer Hundertwasser: leraar Duits. Wordt na antisemitische uitlatingen jegens Winkler ontslagen. Hierna verlaat zijn vrouw hem. Schenkt al zijn bezittingen aan de staat Israël. Na lang dakloos te zijn geweest, gooit hij zich voor een auto.

Meneer Latjes: leraar wiskunde. Wordt om dezelfde reden als Hundertwasser ontslagen. Raakt later aan de drank.

Meneer Staal: leraar gymnastiek. Heeft in (zo noemt hij het zelf) een 'Jappenkamp' gezeten. Blijkt later toch niet zo'n erge man te zijn als hij zich voordeed. Opvallend is dat verscheidene namen (Winkler, Laroux, Brockhaus) verwijzen naar namen van encyclopedieën. Denk bijvoorbeeld aan de Winkler Prins Encyclopedie.

### **Situaties**

De nadruk in dit verhaal ligt op de gedachten en gevoelens. Met name op de racistische gedachten en hoe Winkler hiermee omgaat. De gebeurtenissen staan goed met elkaar in verband en zijn bovendien heel logisch.

### **Vertelwijze**

Het verhaal kent een personaal perspectief (hij/zij-verhaal). Je beleeft het verhaal door de ogen van de joodse, middelbare scholier Winkler Brockhaus.

### **Thema**

Discriminatie en racisme. Je moet mensen niet beoordelen op hun ras of afkomst, maar je moet het andersom ook niet misbruiken (zoals Winkler).

### **Motieven**

Motieven in dit verhaal zijn racisme, discriminatie, haat en misbruik. Ook het motief 'de hel' is er één. Dit begrip komt enkele keren terug in het verhaal.

### **Motto**

Op pagina 5 staat: Modder en vuil staan in onze dromen. Ik heb nog geen idee wat hiermee bedoeld wordt, maar ik kom er nog wel achter. Achterin staat geschreven: Haat kan nooit goed zijn. Bewijs: een mens die wij haten, trachten wij te vernietigen, dat wil zeggen dat wij streven naar iets dat slecht is. Derhalve enzovoort. Hetgeen te bewijzen was. Ook die laatste zin vind ik behoorlijk vaag. Er zal vast en zeker wel een of andere filosofie achter zitten, maar die heb ik nog niet door. Misschien kan mij dit (alsnog) uitgelegd worden, zodat ik het voor de volledigheid in mijn verslag kan verwerken.

### **Titelverklaring**

De titel 'De hel' betreft voornamelijk de school. Winkler vindt - samen met veel andere scholieren - de school een hel. Het is er soms zelfs onleefbaar en ontzettend kwaadaardig. Dat is de titel meer in de algemene zin. Ik heb ook wat verder en dieper nagedacht, en denk dat met de hel ook een deel van het leven van Winkler bedoeld wordt, met name zijn joodse afkomst. Als hij niet joods zou zijn geweest, zou hij niet zo behandeld worden door bepaalde mensen. Na zijn school maakt hij weliswaar carrière (compensatie?), maar het leven daarvoor is wel een hel. Hij leeft dus niet alleen in een hel, maar gaat er ook in naar school. Ronnie Staal, de gymnastiekleraar, geeft aan het eind van het boek eigenlijk ook in zijn eigen (Büchs?) woorden de titelverklaring in een gesprek met Winkler: 'Jij zat thuis in een hel, het was op school een hel en ik zat zelf in De hel. De jaren vijftig en zestig zaten stampvol met hellen, maar niemand had er de sleutels van. De mensen die toen in de hel zaten, konden er niet uit; diegenen die er niet inzaten, hadden er geen toegang toe, want die hadden ook geen sleutels.'

### **Informatie over de schrijver**

Boudewijn Büch werd geboren in Den Haag in 1948. Hij heeft vijf broers waarmee hij opgroeide in Wassenaar. Büch werd op zijn elfde naar een jeugdpsychiatrische instelling in Brabant gestuurd. Toen hij een jaar later weer thuiskwam, scheidden zijn ouders. Zijn vader heeft meerdere zelfmoordpogingen gedaan. Na een studie Nederlands, Duits en filosofie kwam Büch in 1976 met zijn eerste poëziebundel. Hij schreef regelmatig stukken over zijn idolen. Van 1984 tot 1988 had hij bij de VARA! Een eigen televisieprogramma: Büchs Boeken. Ook heeft hij De wereld van Büch gepresenteerd. Meerdere bekende boeken van hem zijn: ? De kleine blonde dood (verfilmd met A. Kamerling en O. Tuinier) ? Het dolhuis ? Brieven aan Mick Jagger

### **Mijn eigen verschillende meningen over 'De hel'**

? De verhaalelementen die voor mij een positieve werking hebben, zijn de momenten dat Winkler strafwerk krijgt. Heerlijk om te zien dat en hoe de rector autoritair is. ?

De passage die me het meeste aanspreekt is het moment dat Winkler met zijn

vader met de rector gaat praten. De rector is een ontzettend streng figuur, zal niet snel (eigen) fouten toegeven en probeert iedereen onder de duim te houden. Op het moment dat hij een gesprek met Winkler en zijn vader voert (het gaat over de leraren die racistisch jegens Winkler geweest waren) en waar de twee leraren ook bij zijn, schiet de vader zo uit zijn slof, dat de rector niks anders kan doen dan hem gelijk geven. In plaats van een grote sterke boom te zijn, is de rector plotseling een geknakt takje in een wervelstorm. ?

Negatieve verhaalelementen zijn voor mij de momenten dat Büch teveel vertraging toepast. Op dat soort momenten wordt hij te langdradig, wat niet in de rest van zijn vlotte schrijf-stijl past. ?

Dit boek valt, en dit is natuurlijk niet helemaal vreemd, met Bint te vergelijken. Ook in Bint is er sprake van een autoritaire rector. Er zijn nog wel meer overeenkomsten, maar hier ga ik pas verder op in in mijn boekvergelijking. ?

Mijn oordeel over het thema van het boek is positief. Zelf ben ik heel erg tegen racisme en discriminatie, zeker m.b.t. tot de Tweede Wereldoorlog en het jodendom. ?

Het taalgebruik van Boudewijn Büch vind ik heel erg prettig. Hij schrijft zo dat je lekker door kan lezen en gebruikt geen moeilijke zinsconstructies of woorden. ?

Mijn eindoordeel over 'De hel' luidt, op misschien een klein aantal punten na, positief. Het leest makkelijk door, is goed begrijpbaar, heeft een lichtelijk gevoelig thema. Kortom: prima! ?

Ik zou een ander ook aanraden dit boek te lezen. Het thema moet je wel een klein beetje liggen, al telt dit niet zo heel erg mee. Als het boek je bevalt, heb je er sowieso geen spijt van het gelezen te hebben. Als het boek je niet bevalen zou hebben, maakt het ook niet uit, want het kost niet veel tijd om het uit te lezen.

## **Recensie**

De recensie die ik heb gevonden is van Jeroen Vullings. Het kent de titel: Haat is geen deugd.

Ten eerste noemt hij Winkler Brockhaus het alias van Boudewijn Büch. Hier kan ik niet echt mijn mening over geven, omdat ik Büch zelf en zijn werk daarvoor te slecht ken. heb ik inderdaad van verscheidene mensen gehoord dat hij graag, op een (logisch) autobiografische manier, over zichzelf schrijft. Verder geeft Vullings een samenvatting van het boek, met tussendoor vaak wat sarcastische op-en aanmerkingen, die voor mij soms iets te diepzinnig (of misschien juist te oppervlakkig?) zijn om te begrijpen. Tot slot is Vullings van mening dat een volwassen literaire roman toch echt geen opvoedend levensadvies wil. Als er inderdaad sprake is van een opvoedend levensadvies - maar hier valt over te twisten - ben ik het wel met hem eens. Maar de vraag is of het dat is. Bovendien: je hebt voor je zelf nog altijd de keus om hem als een gewone roman te lezen. Dus

niet naar een verdere betekenis te zoeken en het verhaal gewoon te lezen zoals het er staat geschreven.